

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА**

ПРИЈЕДЛОГ

**ЗАКОН
О ИЗМЈЕНИ ЗАКОНА О НАСЉЕЂИВАЊУ**

Бања Лука, јул 2019. године

Приједлог

**ЗАКОН
О ИЗМЈЕНИ ЗАКОНА О НАСЉЕЂИВАЊУ**

Члан 1.

У Закону о насљеђивању („Службени гласник Републике Српске“, бр. 1/09, 55/09 и 91/16), у члану 30. у ставу 2. послије ријечи: „остали потомци умрлог“ запета и ријечи: „његови усвојеници и њихови потомци“ бришу се.

Члан 2.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Српске“.

Број:
Датум:

**ПРЕДСЈЕДНИК
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ**

Недељко Чубриловић

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРИЈЕДЛОГА ЗАКОНА О ИЗМЈЕНИ ЗАКОНА О НАСЉЕЂИВАЊУ

I УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у члану 55. Устава Републике Српске, према којем се јамчи право насљеђивања у складу са законом, те у Амандману XXXII т. 5. и 6. на члан 68. Устава Републике Српске, којим Република уређује и обезбјеђује, између осталог, остваривање и заштиту људских права и слобода, те својинске односе и заштиту свих облика својине у правном поретку на свом подручју. Чланом 70. став 1. тачка 2. Устава Републике Српске прописано је да Народна скупштина Републике Српске доноси законе, друге прописе и опште акте.

II УСКЛАЂЕНОСТ СА УСТАВОМ, ПРАВНИМ СИСТЕМОМ И ПРАВИЛИМА НОРМАТИВНОПРАВНЕ ТЕХНИКЕ

III УСКЛАЂЕНОСТ СА ПРАВНИМ ПОРЕТКОМ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

IV РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни суд Републике Српске, на сједници одржаној 27. марта 2019. године, донио је Одлуку којом је утврђено да члан 30. став 2. Закона о насљеђивању („Службени гласник Републике Српске“, бр. 10/09, 55/09 и 91/16) у дијели који гласи „...његови усвојеници и њихови потомци...“ није у сагласности са Уставом Републике Српске.

Чланом 30. став 1. Закона о насљеђивању прописано је да су нужни насљедници дјеца умрлог, његови усвојеници из члана 21. Закона и његов супружник, док је оспореним ставом 2. истог члана прописано да су остали потомци умрлог, његови усвојеници и њихови потомци, његови родитељи и његова браћа и сестре, нужни насљедници само ако су трајно неспособни за рад и немају нужних средстава за живот.

У конкретном случају, по оцјени Суда, „сви усвојеници, односно усвојеници из потпуног и непотпуног усвојења, обухваћени су у члану 30. став 1. Закона о насљеђивању, те је нејасно шта је законодавац имао у виду када је у члану 30. став 2. тог закона, између осталог, одредио посебне услове и за насљеђивање усвојеника. Поставља се питање: који су то усвојеници када су сви усвојеници већ наведени у члану 30. став 1. Закона?

Имајући у виду да принцип владавине права, односно правна сигурност и извјесност, између осталог, подразумеивају да правна норма мора бити јасна и одређена да би њено дејство било предвидиво, Суд је утврдио да је прописивање из одредбе члана 30. став 2. у дијелу који гласи: „...његови усвојеници и њихови потомци...“ у супротности са принципима владавине права из члана 5. става 1. алинеја 4. Устава.

Имајући у виду наведено, а у циљу спровођења наведене одлуке, било је неопходно приступити измјени члана 30. став 2. Закона, на начин како је то извршено у члану 1. овог закона.

V ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОЖЕНИХ РЈЕШЕЊА

Чланом 1. извршена је измјена у члану 30. став 2. основног текста Закона тако да су после ријечи: „остали потомци умрлог” брисане ријечи: „његови усвојеници и њихови потомци”.

Чланом 2. прописује се ступање на снагу овог закона.

VI РАЗЛИКЕ ПРИЈЕДЛОГА У ОДНОСУ НА НАЦРТ

Народна скупштина Републике Српске је у другом наставку Пете редовне сједнице, одржане 02.07.2019.године, разматрала и усвојила Нацрт закона о измјени Закона о насљеђивању. Народни посланици су подржали предложени Нацрт закона и нису имали примједби и сугестија на исти.

VII ПРОЦЈЕНА УТИЦАЈА ЗАКОНА, ДРУГИХ ПРОПИСА И ОПШТИХ АКТА НА УВОЂЕЊЕ НОВИХ, ИЗМЈЕНУ ИЛИ УКИДАЊЕ ПОСТОЈЕЋИХ ФОРМАЛНОСТИ КОЈЕ ОПТЕРЕЂУЈУ ПРИВРЕДНО ПОСЛОВАЊЕ

VIII УЧЕШЋЕ ЈАВНОСТИ И КОНСУЛТАЦИЈЕ У ИЗРАДИ ЗАКОН

У складу са чланом 36. став 1. тачка 9) Пословника Владе Републике Српске („Службени гласник Републике Српске”, број 123/18), те т. 4. и 15. Смјерница за поступање републичких органа управе о учешћу у јавности и консултацијама у изради закона („Службени гласник Републике Српске”, бр. 123/08 и 73/12), обрађивач Приједлога закона о измјени Закона о насљеђивању утврдио је да је Закон од интереса за јавност. Текст Закона је објављен на интернет страници (www.vladars.net), са остављеним роком од осам дана, ради достављања примједба и сугестија. У датом року није било примједба и сугестија.

IX ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА И ЕКОНОМСКА ОПРАВДАНOST ДОНОШЕЊА ЗАКОНА

За спровођење овог закона нису потребна додатна средства из буџета Републике Српске.

X ПРИКАЗ ОДЛУКЕ УСТАВНОГ СУДА

Приказ Одлуке Уставног суда Републике Српске

Уставни суд Републике Српске је, на сједници одржаној 27. марта, 2019. године, донио Одлуку број У-24/18 („Службени гласник Републике Српске“, број 28/19), којом је утврђено да члан 30. став 2. Закона о насљеђивању („Службени гласник Републике Српске“, бр. 1/09, 55/09 и 91/16) није у сагласности са Уставом Републике Српске.

Владимир Николић из Бање Луке дао је Уставном суду Републике Српске (у даљем тексту: Суд) Иницијативу за покретање поступка за оцјењивање уставности члана 30. ст. 1. и 2. (у Иницијативи погрешно наведено т. 1. и 2) Закона о насљеђивању („Службени гласник Републике Српске“, број 1/09). Оспорене одредбе тог закона су, по мишљењу даваоца Иницијативе, неуставне јер: сврставају потомке у другу групу нужних насљедника, изједначавајући их са прецима и побочним сродницима, а то је супротно и чл. 9. и 10. Закона о насљеђивању, сврставају непотпуне усвојенике у прву насљедну групу, сврставају потпуне усвојенике у другу групу нужних насљедника, те право на насљеђе потомцима условљавају трајном неспособношћу за привређивање и недостатком средстава за живот. Разврставајући насљеднике првог насљедног реда у различите групе нужних насљедника, те условљавајући потомцима право на нужно насљеђе, законодавац је прописао супротно члану 10. Устава, а такво условљавање је непотребно с обзиром на обавезу Републике из члана 43. став 4. Устава. Такође, како се наводи, сврставањем усвојеника из потпуног усвојења и њихових потомака у другу групу нужних насљедника повријеђено је начело према коме насљедници првог насљедног реда насљеђују на једнаке дијелове, док је усвојеницима из непотпуног усвојења омогућено да „дупло“ наслиједе, тј. иза њихових крвних сродника и иза усвојиоца. Тиме су повријеђени принципи једнакости и равноправности када се ради о праву насљеђивања усвојеника из потпуног усвојења и потомака оставиоца. Такође, у Иницијативи се износе одређене препоруке за уређење насљедноправне материје новим законом, те указује на законска рјешења одређених сусједних земаља у том смислу.

У поступку оцјењивања уставности оспорених одредаба Закона о насљеђивању Суд је имао у виду је Уставом утврђено: да се уставно уређење Републике темељи на владавини права (члан 5. став 1. алинеја 4), да су грађани Републике равноправни у слободама, правима и дужностима, једнаки пред законом и да уживају исту правну заштиту без обзира на расу, пол, језик, националну припадност, вјероисповијест, социјално поријекло, рођење, образовање, имовно стање, политичко и друго увјерење, друштвени положај или друго лично својство (члан 10), да Република обезбјеђује помоћ и социјалну сигурност грађанима који су неспособни за рад и немају средства за издржавање (члан 43. став 4), да се слободе и права остварују, а дужности испуњавају на основу Устава, осим када је Уставом уређено да се услови за остваривање појединих од њих утврђују законом, те да се законом може прописати начин остваривања права и слобода само када је то неопходно за њихово остваривање (члан 49. ст. 1. и 2), да се јемчи право насљеђивања, у складу са законом (члан 55), те да Република уређује и обезбјеђује, поред осталих, остваривање и заштиту људских права и слобода, те својинске и облигационе односе и заштиту свих облика својине (т. 5. и 6. Амандмана XXXII на Устав Републике Српске, којим је замијењен члан 68. Устава).

Осим тога, Суд је приликом разматрања навода из Иницијативе имао у виду да се Законом о насљеђивању („Службени гласник Републике Српске“, бр. 1/09, 55/09 и 91/16) уређује питање насљеђивања у Републици Српској, круг законских насљедника, насљеђивање по основу тестаментa, питање насљедноправних уговора, тренутак преласка заоставштине на насљеднике и друга питања која се тичу права насљеђивања. Тим законом је, између осталог, прописано: да су грађани под истим условима равноправни у насљеђивању (члан 3), да се ванбрачно сродство изједначава по питању насљеђивања са брачним, а сродство потпуног усвојења са сродством по крви, те да у случају потпуног усвојења престају међусобна насљедна права усвојеника и његових потомака са његовим сродницима по крви (члан 4), да се наслиједити може на основу закона и на основу тестаментa (члан 5), да ако тим законом није другачије одређено, на основу закона, умрлог насљеђују: сви његови потомци, његов супружник, његови родитељи, његова браћа и сестре и њихови потомци, његови дједови и бабе и њихови потомци и његови остали преци, да лица из става 1. тог члана насљеђују по насљедним редовима, те да насљедници ближег насљедног реда искључују из насљедства лица даљег насљедног реда (члан 8. ст. 1, 2. и 3), да усвојеник из непотпуног усвојења и његови потомци имају према усвојоцу иста насљедна права као и усвојоочева дјеца и други његови потомци, осим ако при усвојењу та права нису ограничена или сасвим искључена, док непотпуним усвојењем остају недирнута права насљеђивања између усвојеника и његових сродника (члан 21. ст. 1. и 6), да су лица наведена у члану 30. тог закона нужни насљедници када су по законском реду насљеђивања позвана на насљеђе (члан 30. став 3), да нужни насљедници имају право на дио заоставштине којим оставилац не може располагати и који се назива нужни дио (члан 31. став 1), да нужном насљеднику припада одређени дио сваке ствари и права који сачињавају заоставштину, али оставилац може одредити да нужни насљедник прими свој дио у одређеним стварима, правима или новцу (члан 32).

Суд је, исто тако, узео у обзир да је Породичним законом („Службени гласник Републике Српске“, бр. 54/02, 41/08 и 63/14) прописано: да се непотпуним усвојењем између усвојеника и усвојоца и његових потомака заснивају односи сродства и права и дужности која по закону постоје између родитеља и дјеце ако законом није друкчије одређено и да непотпуно усвојење не утиче на права и дужности усвојеника према његовим родитељима и другим сродницима (члан 150), да се потпуним усвојењем између усвојоца и његових сродника и усвојеника и његових потомака заснивају односи сродства као да се ради о крвном сродству (члан 156), да потпуним усвојењем престају сва међусобна права и дужности између усвојеника и његових крвних сродника (члан 160).

Из наведеног произлази да се право на насљеђивање остварује у складу са законом, а не непосредно на основу Устава, те је законодавцу дато овлашћење да пропише услове и начин остваривања тог права, а у оквиру тога и да утврди круг законских насљедника, укључујући и нужне насљеднике и редослијед насљеђивања. Право на нужни дио је насљедно право. Дио заоставштине којом оставитељ не може располагати тестаментом и уговором о поклону назива се нужни дио. Величина нужног дијела који припада поједином насљеднику одређује се тако што се прво утврди величина његовог законског дијела, а од утврђеног законског насљедног дијела насљеднику припада одговарајући дио (изражен у разломку). Према мишљењу Суда, законодавац је поступао у оквиру својих овлашћења из члана 49. Устава када је као у оспореном члану 30. ст. 1. и 2. Закона о насљеђивању утврдио нужне насљеднике, односно када је право на нужни дио одређеним блиским сродницима оставиоца условио

њиховом трајном неспособношћу за рад и недостатком нужних средстава за живот. Трајна неспособност за рад и недостатак нужних средстава за живот морају се стећи кумулативно.

Треба имати у виду да је циљ института нужног насљеђивања да омогући обезбјеђење основних потреба оставиочевих најближих сродника, те да стога представља изузетак јер ограничава слободу оставиоца да у цјелини располаже својом имовином, за живота или за случај смрти (члан 31. став 1. Закона). Путем тог института насљедног права законодавац је безусловно осигурао да дјеца умрлог, његови усвојеници из непотпуног усвојења и супружник наслиједе зајамчени нужни дио заоставштине умрлог са циљем заштите интереса породице, првенствено односа родитеља и дјеце и односа између супружника, тј. сродника између којих постоји обавеза издржавања. Таква гаранција је условно предвиђена за остале потомке умрлог, родитеље, браћу и сестре. Такође, законодавац је утврдио могућност одступања од законске претпоставке да нужном насљеднику припада одређен аликвотни дио заоставштине, јер је омогућио оставиоцу да одреди другачију природу испуњења права на нужни дио (члан 32. Закона о насљеђивању).

Према оцјени Суда, Закон о насљеђивању је, између осталог, и оспореним прописивањем обезбиједио уравнотежен однос између неotuђивог права појединца да слободно располаже својом имовином и интереса Републике да обезбиједи друштво социјалног благостања. У складу са чланом 115. Устава, није у надлежности овог суда да цијени да ли је оспорено прописивање оправдано у контексту обавезе Републике утврђене чланом 43. став 4. Устава.

Надаље, Закон о насљеђивању (члан 4) и Породични закон (чл. 156. и 160) изједначавају сродство по крви са сродством из потпуног усвојења, те утврђују престанак насљедних права, односно права и дужности између усвојеника из потпуног усвојења и његових крвних сродника, чиме су ти усвојеници изједначени са дјецом усвојоца. У правном систему Републике Српске грађанско сродство из потпуног усвојења је свеобухватно изједначено са крвним сродством, а пропуштање законодавца да и у оспореном члану 30. став 1. Закона додатно разради тај принцип, према становишту Суда, није од уставноправног значаја. Према томе, појам „дјеца умрлог“ обухвата и усвојенике из потпуног усвојења.

Пошто су усвојеници из потпуног и из непотпуног усвојења, дакле сви усвојеници, обухваћени у члану 30. став 1. Закона о насљеђивању, нејасно је шта је законодавац имао у виду када је у члану 30. став 2. тог закона, између осталог, предвидио посебне услове и за насљеђивање усвојеника. Поставља се питање: који су то усвојеници када су сви усвојеници већ наведени у члану 30. став 1. тог закона?

Имајући у виду да принцип владавине права, односно правна сигурност и извјесност, између осталог, подразумијевају да правна норма мора бити јасна и одређена да би њено дејство било предвидиво, а то у овом примјеру није случај, Суд је утврдио да је прописивање из одредбе члана 30. став 2. у дијелу који гласи: „...његови усвојеници...“ у супротности са принципом владавине права из члана 5. став 1. алинеја 4. Устава.

Због тога је било неопходно то утврдити и за њихове потомке јер нормирање на овакав начин, у конкретном случају, чини нераскидиву цјелину.

ЗАКОН О НАСЉЕЂИВАЊУ

(Текст предложене измјене уграђен у текст Закона)

Нужни насљедници

Члан 30.

(1) Нужни насљедници су: дјеца умрлог, његови усвојеници из члана 21. овог закона и његов супружник.

(2) Остали потомци умрлог, његови родитељи и његова браћа и сестре су нужни насљедници само ако су трајно неспособни за рад и немају нужних средстава за живот.

(3) Лица наведена у овом члану су нужни насљедници када су по законском реду насљеђивања позвана на насљеђе.